

УДК 37.015.311:37.091.313-053.4/5
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/29.209566>

Світлана ЛОЗИНСЬКА,
orcid.org/0000-0002-9413-5496
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) svitlana.lozynska@lnu.edu.ua

Марта ПРОЦ,
orcid.org/0000-0002-0446-5898
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) marta.prots@lnu.edu.ua

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВО-ВАЖЛИВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДИТИНИ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ТА МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

У статті розглянута проектна діяльність як ефективний метод формування основних компетентностей у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, розвиток базових особистісних якостей дитини (активності, ініціативності, самостійності, креативності тощо), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні та Концепцією Нової української школи.

З'ясовано, що розробкою методу проектів займалися провідні вчені минулого і сучасності, які присвячували свої праці висвітленню дидактичних аспектів проектної діяльності в дошкільній освіті і початковій школі, підкреслюючи необхідність взаємозв'язку двох ланок освіти. Розкрито особливості і значення використання різних типів проектів у закладі дошкільної освіти і початкової школи, обов'язковість створення «ситуації успіху» для кожної дитини, тобто важливість врахування індивідуальних особливостей дитини, її задатків і нахилів.

Аргументовано, що у використанні проектної діяльності слід враховувати вікові особливості дітей, а залучення батьків, старших братів і сестер та результат роботи (газета, книга, виставка, концерт тощо) сприяє мотивації і бажанню брати участь у наступних проектах, демонструючи ініціативу і творчість кожному учаснику. Наголошується на важливості вмілого педагогічного керівництва з боку дорослого, партнерській взаємодії, використанні опосередкованих методів роботи педагогом.

Окреслено, що в організації проектної діяльності має велике значення організація освітнього середовища, а саме наявність у закладі дошкільної освіти і Нової української школи відповідних освітніх осередків, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. Акцентується увага на тому, що метод проектів є одним із провідних засобів перетворення садка-школи навчання на садок-школу життя, оволодіння дітьми навичками планування власної діяльності, вибору способів і шляхів їх здійснення, вирішення нових пізнавальних і практичних задач, формування та актуалізації життєвого досвіду дітей необхідно здійснювати, дотримуючись принципів наступності двох ланок освіти.

Ключові слова: проект, проектна діяльність, компетентність, діти дошкільного віку, діти молодшого шкільного віку.

Svitlana LOZYNSKA,
orcid.org/0000-0002-9413-5496
Candidate of Pedagogical Sciences,
Docent of Preschool and Primary Education Department
Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Ukraine) svitlana.lozynska@lnu.edu.ua

Marta PROTS,
orcid.org/0000-0002-0446-5898
Candidate of Pedagogical Sciences,
Docent of Preschool and Primary Education Department
of Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Ukraine) marta.prots@lnu.edu.ua

DIDACTICAL ASPECTS OF UTILIZING PROJECT-BASED LEARNING TO FORM CHILDREN'S KEY LIFE COMPETENCIES IN PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL

The paper addresses two aspects: i) project-based learning as an efficient method of building core competencies in preschoolers and primary school students, and ii) development of children's basic personality traits (activity, initiative, self-reliance, creativity, etc.) as defined in the Base Component of Preschool Education in Ukraine and the New Ukrainian School Concept. It demonstrates that the leading scholars in the past and present times have contributed to the development of the project method and written on didactic aspects of project-based learning in both preschool and primary education, stressing the importance of interconnection of these two stages of education.

The authors describe the specific aspects of different project types and their significance in preschool and primary education, the need to create a 'success situation' for every child, which stems from the importance of accounting for the child's individual capabilities, strengths, and inclinations. They further assert that age-specific particularities of children need to be considered in utilizing the project-based learning and that the involvement of parents / siblings and the project outcome (such as a newspaper, a book, an exhibition or a concert) creates motivation and desire to take part in new projects in order to demonstrate one's initiative and creativity to others.

At the same time, authors stress the importance of sound pedagogical guidance, partner-like interaction, and the use of indirect influence methods by adults. The paper also states that proper organization of the learning environment, particularly the existence of relevant learning areas at a preschool or New Ukrainian School facility, as recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine, is instrumental to the educators' ability to utilize project-based learning.

Finally, the authors emphasize that the project-based learning method is one of the key instruments in achieving the following aims: i) enabling the preschool and primary school to equip children with competencies they will need in their lives; ii) helping children master the skills of planning their activities, choosing methods and means of implementation, dealing with new learning and practical tasks; iii) building relevant life experiences for children through the practical sequence of both stages of education.

Key words: project, project-based learning, competency, preschool children, primary school students.

Постановка проблеми. Стратегічними засадами реформування і модернізації освіти в Україні є створення ефективного інноваційного освітнього середовища в навчальних закладах через впровадження найсучасніших технологій навчання. Однією з таких педагогічних технологій є проектна діяльність, яка знаходить все більше поширення в дошкільній та початковій освіті. Причини цього явища, як вважають дослідники, криються не тільки у сфері педагогіки, але й у сфері соціальної, а саме:

– необхідності не стільки передавати вихованцям та учням суму тих чи інших знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач;

– актуальності розвитку в дітей комунікативних навичок, умінь працювати в різноманітних групах, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника), долати конфліктні ситуації;

– необхідності комунікування, знайомства з різними культурами;

– значущості для діяльності людини вмінь користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, різносторонньо її аналізувати, висувати гіпотези, робити висновки (Гавриш, 2019: 6).

Метод проектів (з лат. *proiectus*, у буквальному перекладі «кинутий вперед») – це педагогічна технологія, в основі якої – самостійна діяльність

дітей (дослідницька, пізнавальна, продуктивна), в процесі якої дитина пізнає навколишній світ і перетворює нові знання на реальні витвори (Кремень та ін., 2008: 562).

Проектна діяльність є однією з технологій, за допомогою яких можна досягти наступності у педагогічному процесі і таким чином забезпечити готовність дитини до навчання в школі та запобігти негативним наслідкам для її психіки. Цілісність між дошкільною та початковою освітою окреслено Концепцією Нової української школи як побудову освіти на всіх її ланках з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей (фізичних, психологічних, інтелектуальних) кожної дитини незалежно від її вікової групи (Грищенко, 2016).

Нині до важливих напрямів підготовки дошкільників до шкільного навчання відносять:

– розвиток базових особистісних якостей дитини (активності, ініціативності, самостійності, креативності, спостережливості тощо);

– підготовку до партнерської взаємодії з однолітками та вчителем.

Слід звернути увагу на діяльнісний підхід, пріоритетність активних видів діяльності дітей у засвоєнні нових знань, адже ця спільна ідея заявлена і в Концепції «Нова українська школа» і в державному стандарті дошкільної освіти (Базовому компоненті дошкільної освіти). Підґрунтя для формування у здобувачів початкової освіти

навичок критичного та системного мислення, здатності логічно обґрунтовувати власну позицію може бути закладено через проблематизацію пізнавальної діяльності дошкільників, що означає спонукування до самостійних багатоваріантних способів розв'язання поставленої чи виявленої проблеми без нав'язування дітям готового рішення, виконання численних завдань інтегрованого змісту.

Сутність Нової української школи полягає в переході від школи знань (надання певного обсягу інформації, яка за сучасних умов швидко стає застарілою) до школи компетентностей (забезпечення поінформованості, обізнаності, набуття вмінь застосовувати знання в житті). Нова українська школа містить 10 ключових компетентностей, які, зокрема, передбачають такі вміння: критичне мислення, логічний захист позиції, ініціативність, робота в команді, творчість.

Встановлення зв'язку та творчої співпраці між закладом дошкільної освіти і початковою школою на рівні заходів із дітьми – необхідна умова успішного вирішення завдань наступності. Практичний аспект співробітництва в цьому контексті серед іншого передбачає проведення спільних заходів для дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи в закладах дошкільної і загальної середньої освіти (театралізованих вистав, відвідування музеїв тощо); спільну участь школярів і старших дошкільників у проектній діяльності та інше (Інструкт.-метод. рекомендації, 2018).

Аналіз досліджень. Розробку методу проектів здійснювали в різні історичні періоди Дж. Дьюї, В. Кіпатрик, Д. Снезден, А. Папандреу, В. Монда, Д. Каттерік. Проблеми організації проектної діяльності в початковій школі присвячені праці Т. Башинської, О. Коберник, Л. Коваль, О. Онопрієнко, В. Тименко, О. Пехоми, О. Пометун та інших. Дидактичні аспекти проектної діяльності у дошкільній освіті досліджували К. Андросович, Ю. Буракова, Л. Горбуленко, Т. Коршунова, Т. Піроженко, Н. Токаренко, Л. Швайка. Практичні аспекти використання методу проектів детально розробили автори системного курсу “Intel® Teach to the future” «(Навчання для майбутнього)» (Technology Leaders, 2000).

Мета статті – розкрити особливості застосування проектної технології в освітній роботі закладу дошкільної освіти та початкової школи.

Виклад основного матеріалу. В межах роботи над проектом у закладі дошкільної освіти необхідно враховувати вікові особливості дітей дошкільного віку, не ставити перед ними віддалені завдання, не вимагати охопити одночасно

декілька напрямів діяльності. Індивідуальні короткочасні проекти можуть бути об'єднаними у певну систему – складні довгострокові проекти або програми. Специфікою проекту є його комплексний інтегрований характер (наприклад, взаємозв'язок екологічного виховання з естетичним, економічним вихованням; практична спрямованість, залучення дитини до творчої діяльності, організація взаємодії дитини з соціальним міським середовищем).

Реалізація будь-якого проекту здійснюється в ігровій формі, шляхом залучення дітей до різних видів творчої та практично значущої діяльності, в безпосередньому контакті з різними об'єктами соціального середовища (екскурсії, зустрічі з людьми різних професій, ігри, практично корисні справи). Проект може реалізовуватися в будь-якому об'єднанні дошкільників (у групі, підгрупі, одночасно в декількох групах, по всьому закладу, між декількома закладами, із залученням батьків дошкільників, у соціумі мікрорайону); може бути розподілений на декілька вікових рівнів його реалізації (Швайка, 2010: 18).

Використання технології проектування у початковій школі теж має власну специфіку. Всі етапи проектної діяльності повинні ретельно контролюватися вчителями, оскільки і теоретичних, і практичних знань та вмінь у молодших школярів ще мало. Проекти для початкової школи здебільшого мають бути короткотривалі. Особливістю проектної діяльності молодих школярів є:

- 1) виключна основа на власний досвід: спостереження за подіями та змінами у навколишньому середовищі;
- 2) поелементність дій: розбиття процесу на елементарні дії, зрозумілі дитині;
- 3) детальне відпрацювання кожного етапу проекту;
- 4) індивідуальність роботи: кожний етап має бути засвоєний на практичному рівні кожною дитиною;
- 5) формування вмінь роботи у парі виключно на основі взаємодопомоги, а не взаємозаміни;
- 6) обережна підтримка й постійна зовнішня мотивація пошукової активності;
- 7) розвиток особистісних якостей молодшого школяра;
- 8) навчальні предмети природним чином втрачають свій ізольований характер;
- 9) пізнавальні інтереси виявляються через певні емоції: здивування відкриттям, інтелектуальна радість, очікування нового;
- 10) присутність елемента зацікавлення в такій діяльності є одним із її стимулів;

11) помірна складність і посиленість завдань;

12) практична значущість результатів: здатність бачити можливість для застосування знань у повсякденному житті (Юрчик, 2015: 33–37).

Результатом роботи над проектом є якийсь певний кінцевий продукт (газета, книга, листівка, виставка малюнків, колективне панно, твір, комп'ютерна презентація, стаття у газету, реклама, віртуальний музей, фотоальбом, збірка власних творів, вистава, свято, концерт, рольова гра, екскурсія, тематична міні-збірка, сценка, дослідницька робота тощо). Розглянемо специфіку наступності у формуванні компетентностей дитини через типи проектів, які використовуються у практиці сучасних закладів дошкільної освіти та початковій школі.

Дослідницькі проекти. Такі проекти потребують добре продуманої структури, визначення мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, продуманості методів. Під час таких проектів діти експериментують, а потім оформлюють результати у вигляді дитячого дизайну тощо. З дітьми старшого дошкільного можна використати таку тематику проектів: «Місто майбутнього», «Червона книга», «Мій родовід», під час реалізації яких передбачається використання різних видів діяльності (Швайка, 2010: 22)

У початковій школі дослідницькі проекти повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета й об'єкта, завдань і методів, висунення гіпотез розв'язання проблеми і окреслення шляхів її розв'язання. Так, учень під час систематичної роботи над проектами цього типу набуває таких вмінь і навичок: вміння самостійно генерувати ідеї, тобто винаходити спосіб дії; самостійний пошук інформації, якої не вистачає в інформаційному полі; вміння знаходити декілька варіантів вирішення проблеми; встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо (Додусенко, 2010: 71).

Найбільш широку тематику дослідницьких проектів можна запропонувати під час вивчення предмету «Я досліджую світ». Наприклад, дослідницький проект «Їжа – корисна й некорисна» (1 клас).

Тема дослідження: Улюблена їжа моїх однокласників.

Об'єкт дослідження: культура харчування дітей.

Предмет дослідження: їжа – корисна й некорисна, яку споживають однокласники.

Мета проекту: ознайомитися з корисними та шкідливими продуктами харчування, їхнім впливом на організм; пропагувати здорове харчування.

Завдання проекту:

1) формувати ключові компетентності (вміння вчитися, інформаційно-комунікативну, загальнокультурну, здоров'язбережувальну, громадянську, соціальну) та процедурні компетентності;

2) розвивати загальнонавчальні вміння і навички.

Творчі проекти здебільшого не мають детально відпрацьованої структури спільної діяльності учасників, вона тільки окреслюється, надалі розвивається та отримує кінцевий результат. У цьому випадку необхідно домовитися про плануючі результати та форму їх оформлення (спільна газета, відеофільм, драматизація, спортивна гра, спільне свято). Оформлення результатів необхідно об'єднати в чітку продуману структуру у вигляді сценарію (Швайка, 2010: 22). Кінцевим продуктом творчого проекту у початковій школі можуть бути журнал, альманах, виставка малюнків, свято, вистава, сценка тощо. Наприклад, метою творчого проекту «Наш клас має таланти» є підтримка обдарованих дітей класу, створення для них ситуації успіху. Кінцевий продукт проекту – святкове дійство «Таланти нашого класу».

Рольові, ігрові. В таких проектах структура також тільки визначається і залишається відкритою до завершення роботи. Учасники приймають на себе певні ролі (діти входять в образ персонажів та по-своєму розв'язують поставлені проблеми). Ступінь творчості тут дуже високий, але домінуючим видом діяльності є рольова та ігрова (Швайка, 2010: 22). Це можуть бути ролі історичних постатей, казкових героїв, персонажів літературних творів, соціальні або професійні ролі; можуть бути використані сюжети літературних творів, казок.

Ігрові проекти можуть здійснюватися у формі уявної подорожі, конференції, симпозіуму, журналістського розслідування (Косогова, 2011: 10). Наприклад, учням 4-го класу можна запропонувати взяти участь у проектах «Таємниця нашого міста» (кінцевий продукт – екскурсія містом, у якій окремі діти можуть виконувати роль екскурсоводів), «Подорожуємо разом із казковими героями» (кінцевий продукт – маршрут екскурсії різними природними зонами України).

Ознайомлювально-орієнтовні (інформаційні). Цей тип проектів спрямований на збирання інформації дітьми про який-небудь об'єкт, явище. Можливим є ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз та узагальнення фактів, призначених для широкої аудиторії (Швайка, 2010: 22). Такі проекти, як і дослідницькі, потребують добре продуманої структури, можливості

систематичної корекції в ході роботи над проектом.

Структуру цього проекту можна позначити так: мета проекту, його актуальність, методи отримання (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, інтернет) та обробки інформації (її аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки), результат (стаття, реферат, відеофільм). Такі проекти можуть бути частиною будь-якого іншого проекту (Коберник, 2001: 153–155). Діти реалізують проект, орієнтуючись на соціальні інтереси (оформлення і дизайн групи, вітражі). У закладі дошкільної освіти і в початковій школі такі проекти часто інтегруються в дослідницькі і стають їх органічною частиною. Наприклад, інформаційний проект «Мої домашні улюбленці» (збір інформації про особливості догляду за домашніми тваринками; кінцевий продукт – книга «Догляд за домашніми улюбленцями»).

Практичні (практико-орієнтовані) проекти більш поширені у початковій школі. Такі проекти вирізняються чітко окресленим із самого початку результатом діяльності його учасників з урахуванням їхніх соціальних інтересів. Такий проект потребує ретельно продуманої структури, сценарію діяльності його учасників з визначенням функцій кожного з них, чітких висновків, участі в оформленні результатів кінцевого продукту (Полат, 2004: 10–11).

Літературно-творчі проекти. Це найрозповсюдженіший тип спільних проектів. Діти різних вікових груп об'єднуються, тому що мають бажання творити, спільно написати якесь оповідання, казку, вірш, продемонструвати свої таланти. Серед таких проектів поширені підготовка та проведення різних видів театрів, фестивалів мистецтв, ярмарок (Швайка, 2010: 22). Враховуючи вікові психологічні особливості дошкільників і дітей молодшого шкільного віку, координація проектів повинна бути гнучкою, тобто педагог не нав'язливо спрямовує роботу дітей, організовуючи окремі етапи проекту:

1. Постановка мети.
2. Пошук форми реалізації проекту.
3. Розробка змісту всього освітнього процесу на основі тематики проекту.
4. Організація розвивального, пізнавального, предметного середовища.
5. Визначення спрямування пошукової та практичної діяльності.
6. Організація спільної (з педагогами, батьками та дітьми) творчої, пошукової та практичної діяльності.

7. Робота над частинами проекту, його корекція.

8. Колективна реалізація проекту, його демонстрація (Кравченко, Кугуєнко, 2013: 34).

Всі проекти проводяться в межах закладу дошкільної освіти здебільшого між групами учасників, але трапляються особистісні, індивідуальні проекти (в образотворчій і словесній творчості). Оскільки провідним видом діяльності дитини-дошкільника є гра, то, починаючи з молодшого дошкільного віку, використовуються рольові, творчі проекти: «Мої улюблені іграшки», «Азбука здоров'я» тощо.

Основною метою проектного методу в закладах дошкільної освіти є розвиток вільної творчої особистості дитини, який визначається завданнями розвитку і завданнями дослідницької діяльності дітей. В основу типології проектів для початкового рівня освіти можна покласти різні ознаки. Наприклад, залежно від кількості учасників проекти можуть бути індивідуальними, груповими (2-6 осіб), колективними; залежно від часу, витраченого на реалізацію, проекти можуть бути короткотривалими (1-3 уроки), середньої тривалості (до місяця), довготривалими (кілька місяців). За тематичною спрямованістю проекти бувають дуже різноманітними: мовні, екологічні, етнографічні, країнознавчі, з прав людини, соціологічні тощо (Полат, 2004: 10–12). Не завжди легко визначити тип проекту за тематичною спрямованістю, адже більшість із них за своєю сутністю є міждисциплінарними.

Важливу роль в організації проектної діяльності має організація освітнього середовища та всіх його компонентів у процесі навчання, виховання та розвитку дітей. Зауважимо, що як у дошкільній, так і в початковій освіті цьому підходу приділено належну увагу. За методичними рекомендаціям МОНУ класи НУШ мають містити такі освітні осередки:

- навчально-пізнавальної діяльності;
- гри;
- художньо-творчої діяльності;
- куточок живої природи для проведення дослідів;
- зони відпочинку;
- дитячу бібліотечку;
- осередок учителя.

Відповідні куточки (зони, осередки, центри, локації) містять і групові кімнати сучасних закладів дошкільної освіти.

Висновки. Системне запровадження проектної технології, починаючи з дошкільної ланки освіти, призводить до того, що діти поступово опанову-

ють її не тільки як навчальну технологію, вміння самостійно вчитися, критично мислити, але й як метод організації та планування своєї подальшої життєдіяльності. Це сприяє підготовці молоді, яка ґрунтує свою діяльність на основі демократичних цінностей, схильна до навчання протягом життя, здатна бути конкурентоздатною на європейському і світовому освітніх просторах та на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш Н., Ліннік О. Дитячий садок – початкова школа: перезавантаження?! *Дошкільне виховання*. 2019. № 9. С. 3–9.
2. Додусенко Н. О., Нетужилова І. В. Проектна діяльність у початковій школі. Харків : Основа, 2010. 223 с.
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти. Лист МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249. URL: https://ezavuch.mcfra.gov.ua/npd-doc.aspx?btx=7341121&npid=43568&npmid=94&utm_campaign=content_link&utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua (дата звернення: 23.04.2020).
5. Коберник О. М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі : навчально-методичний посібник; під ред. О. В. Киричук. Київ : Науковий світ, 2001. 182 с.
6. Косоґова О. О. Метод проектів у практиці сучасної школи. Харків : Ранок, 2011. 144 с.
7. Кравченко Г., Кугуєнко Н. Метод проектів у розвитку якості дошкільної освіти. Харків : Основа, 2013. 176 с.
8. Нова українська школа: простір освітніх можливостей / за заг. ред. М. Грищенка. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/17/mon.pdf> (дата звернення: 19.04.2020).
9. Освітні технології : навч.-метод. посібник; під ред. О. М. Пехоти. ІС : Вид-во А.С.К., 2003. 255 с.
10. Полат Е. С. Что такое проект. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2004. № 5. С. 10–17.
11. Швайка Л. Метод проектів у діяльності дошкільного закладу. Харків : Основа, 2010. 203 с.
12. Юрчик О. В. Впровадження проектної технології у навчальний процес : навчальний посібник. Хмельницький : НВО № 5 ім. С. Єфремова, 2015. 88 с.
13. Technology Leaders Join Intel® Teach To The Future Effort To Train 400,000 Teachers Worldwide. URL: <https://www.intel.com/pressroom/archive/releases/2000/ed052400.htm> (дата звернення: 04.05.2020).

REFERENCES

1. Havrysh N., Linnik O. Dytiachyi sadok – pochatkova shkola: Perezavantazhennia?! [Preschool – initial school: restart?!]. *Preschool education*. 2019. № 9. P. 3–9 [in Ukraine].
2. Dodusenko N. O., Netuzhylova I. V. Proektna diialnist u pochatkovii shkoli [The project activity at initial school]. *Kharkiv : Osнова*, 2010. 223 p. [in Ukraine].
3. *Entsyklopediia osvity [Encyclopaedia of education] / hol. red. V. H. Kremen. Kyiv : Yurinkom Inter, 2008. 1040 p. [in Ukraine].*
4. *Instruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo zabezpechennia nastupnosti doshkilnoi ta pochatkovoї osvity [Instructions and methodical guidelines for ensuring the succession between preschool and primary education]. Lyst MON Ukrainy vid 19.04.2018 № 1/9-249. URL: https://ezavuch.mcfra.gov.ua/npd-doc.aspx?btx=7341121&npid=43568&npmid=94&utm_campaign=content_link&utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua [in Ukraine].*
5. *Kobernyk O. M. Teoriia i metodyka psykhologo-pedahohichnoho proektuvannia vykhovnoho protsesu v shkoli [A theory and methodology of the psychological and pedagogical planning of education process at school]. Kyiv : Naukovyi svit, 2001. 182 p. [in Ukraine].*
6. *Kosohova O. O. Metod proektiv u praktytysi suchasnoi shkoly [A method of projects in practice of modern school]. Kharkiv : Ranok, 2011. 144 p. [in Ukraine].*
7. *Kravchenko H., Kuhuienko N. Metod proektiv u rozvytku yakosti doshkilnoi osvity [A method of projects in development of quality of preschool education]. Kharkiv : Osнова, 2013. 176 p. [in Ukraine].*
8. *Nova ukrainska shkola: prostir osvitykh mozhlyvostei [New Ukrainian school: space of educational possibilities] / za zah. red. M. Hryshchenka. URL: http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/17/mon.pdf [in Ukraine].*
9. *Osvitni tekhnolohii : navch.-metod. posibnyk [Educational technologies]; pid red. O. M. Piekhoty. IS : Vyd-vo A.S.K., 2003. 255 p. [in Ukraine].*
10. *Polat E. S. Chto takoe proekt. Open lesson: developments, technologies, experience. 2004. № 5. P. 10–17 [in Russian].*
11. *Shvaika L. Metod proektiv u diialnosti doshkilnoho zakladu [A method of projects in activity of preschool establishment]. Kharkiv : Osнова, 2010. 203 p. [in Ukraine].*
12. *Iurchyk O. V. Vprovadzhennia proektnoi tekhnolohii v navchalnyi protses [Introduction of project technology in an educational process] : navchalnyi posibnyk. Khmelnytskyi : NVO № 5 im. S. Yefremova, 2015. 88 p. [in Ukraine].*
13. *Technology Leaders Join Intel® Teach To The Future Effort To Train 400,000 Teachers Worldwide. URL: https://www.intel.com/pressroom/archive/releases/2000/ed052400.htm [in English].*